PROJEKSİYON

ENFLASYON:

Eylül ayı sonu itibarıyla yıllık enflasyon, bir önceki yılın yüksek aylık enflasyonundan kaynaklı baz etkisinin yıllık hesaptan çıkması nedeniyle sert bir düşüşle 9,26 oldu. Bir önceki ay itibarıyla yıllık enflasyon 15,01 düzeyindeydi. Eylül ayında tüketici fiyatları endeksi yüzde 0,99 oranında yükseldi. Böylece Ocak-Eylül dönemindeki enflasyon da yüzde 8,42'ye ulaşmış oldu. Yıl sonu enflasyon hedefine yönelik en güncel tahmin, yüzde 12,0 ile açıklanan OVP'de yapılmıştı. Eylül 2019'da endekste takip edilen 418 maddeden; 42 maddenin ortalama fiyatlarında değişim olmazken, 292 maddenin ortalama fiyatlarında artış, 84 maddenin ortalama fiyatlarında ise düşüş gerçekleşti.

Ana harcama gruplarında aylık bazda en yüksek fiyat artışı yüzde 2,15 ile konutta oldu. Bunu yüzde 2,13 ile giyim ve ayakkabı, yüzde 2,09 ile çeşitli mal ve hizmetler, yüzde 1,79 alkollü içkiler ve tütün, yüzde 1,61 ile ulaştırma izledi. Ana harcama gruplarının üçünde ise fiyat gerilemesi oldu. Gıda ve alkolsüz içecek fiyatları yüzde 0,6, eğlence ve kültür fiyatları yüzde 0,53 ve haberleşme fiyatları yüzde 0,07 geriledi.

Fiyatı en fazla yükselenler

Yıllık bazda yüzde 43,86 ile alkollü içecekler ve tütün grubu en fazla fiyatı yükselen grup oldu. Bunu yüzde 15,41 ile eğitim, yüzde 14,98 ile çeşitli mal ve hizmetler, yüzde 14,87 ile lokanta ve oteller, yüzde 14 ile eğitim, yüzde 12,39 ile sağlık ve yüzde 9,52 ile gıda izledi.

Özel kapsamlı TÜFE göstergelerinde, Merkez Bankası'nın da gösterge olarak takip ettiği endekslerden işlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın hariç olan B endeksinde takip edilen fiyatlar Eylül ayında 0,99 arttı. Bu endekste yıllık fiyat artışı 7,95 oldu.

Enerji, gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içkiler ile tütün ürünleri ve altın hariç olan C endeksinde ise aylık bazda fiyatlar yüzde 1,06 arttı. Bu endekste yıllık fiyat artışı 7,28 oldu.

Makas daralmaya devam etti

Eylül ayında yurt içi üretici fiyatları endeksi bir önceki aya göre 0,13 oranında arttı. Aralık ayına göre endeks yüzde 6,53 düzeyinde arttı. Böylece geçen yıl başlayan Yİ-ÜFE ve TÜFE yaklaşması bu ayda da devam etti. Bu yakınlaşmada, Eylül 2018'de yüzde 10,88'lik sıçramanın endeksten çıkması etkili oldu. Yıllık bazda Yİ-ÜFE ise Eylül ayı sonunda yüzde 2,45 arttı.

Üretici fiyatlarında; madencilik ve taşocakçılığında fiyatlar yüzde 0,86 oranında, imalat sanayiinde ise 0,05 oranında düşüş gösterdi. Elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında fiyatlarda ise yüzde 3,02 artış oldu. Su temini sektörü fiyatları da yüzde 0,23 oranında arttı. Ana sanayi gruplarına bakıldığında, Eylül ayında fiyatlar, bir önceki aya göre yüzde 0,17, dayanıksız tüketim mallarında 0,57 oranında geriledi. Buna karşılık, enerji'de 2,7 oranında, sermaye malları ve dayanıklı tüketim mallarında 0,36 oranında artış oldu.

Eylül 2019 TÜFE Endeks Değişimleri (%)

	Bir Önceki Aya Göre		Bir Önceki Yılın Aynı Ayın Göre		Aralık Ayına Göre	
Aylar	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Ocak	1,02	1,06	10,35	20,35	1,02	1,06
Şubat	0,73	0,16	10,26	19,67	1,76	1,23
Mart	0,99	1,03	10,23	19,71	2,77	2,27
Nisan	1,87	1,69	10,85	19,5	4,69	4
Mayıs	1,62	0,95	12,15	18,71	6,39	4,99
Haziran	2,61	0,03	15,39	15,72	9,17	5,01
Temmuz	0,55	1,36	15,85	16,65	9,77	6,44
Ağustos	2,3	0,86	17,9	15,01	12,29	7,35
Eylül	6,3	0,99	24,52	9,26	19,37	8,42
Ekim	2,67		25,24		22,56	
Kasım	-1,44		21,62		20,79	
Aralık	-0,4		20,3		20,3	

Eylül 2019 Yİ-ÜFE Endeks Değişimleri (%)

	Bir Önceki Aya Göre Değişim		Aralık Ayına Göre Değişim		Bir Önceki Yılın Aynı Ayın Göre (Değişim)	
Aylar	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Ocak	0,99	0,45	0,99	0,45	12,14	32,93
Şubat	2,68	0,09	3,69	0,55	13,71	29,59
Mart	1,54	1,58	5,29	2,14	14,28	29,64
Nisan	2,60	2,98	8,03	5,18	16,37	30,12
Mayıs	3,79	2,67	12,12	7,99	20,16	28,71
Haziran	3,03	0,09	15,52	8,09	23,71	25,04
Temmuz	1,77	-0,99	17,56	7,02	25,00	21,66
Ağustos	6,60	-0,59	25,32	6,39	32,13	13,45
Eylül	10,88	0,13	38,96	6,53	46,15	2,45
Ekim	0,91		40,22		45,01	
Kasım	-2,53		36,68		38,54	
Aralık	-2,22		33,64		33,64	

İŞSİZLİK:

TÜİK'in Temmuz 2019 işgücü istatistiklerine göre 15 ve daha yukarıdaki kişilerde işsiz sayısı, bir önceki yılın aynı ayına göre 1 milyon 65 bin kişi artarak 4 milyon 596 bin kişiye ulaştı. Böylece yine aynı döneme kıyasla Temmuz 2019 döneminde işsizlik oranı 3,1 puan artış ile yüzde 13,9 seviyesine geldi. Aynı dönemde, tarım dışı işsizlik de 3,6 puan artışla yüzde 16,5 olarak ölçüldü.

15-24 yaş arasını kapsayan genç nüfusta ise artış daha yüksek oldu. Bu yaş grubunda işsizlik oranı aynı döneme kıyasla 7,2 puan artarak yüzde 27,1 seviyesine geldi. Ne eğitimde ne de istihdamda olan gençlerin oranı da aynı dönemde 1,7 puan artarak yüzde 29,4'e çıktı.

Son dönemde devam eden kayıt dışı çalışma oranındaki yükseliş Temmuz döneminde de devam etti. Herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna bağlı olmadan çalışanlar Temmuz 2019'da bir önceki yılın aynı dönemine göre 1,7 puan artarak yüzde 36'ya çıktı. Tarım dışı sektörlerde çalışanlar da aynı döneme kıyasla 1 puan yükselerek yüzde 23,2 oldu.

İşgücüne katılım geriledi

İşgücüne katılım Temmuz 2019 döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre 0,2 puan azalarak yüzde 53,8 düzeyinde gerçekleşti. İşgücü kişi sayısı ise aynı döneme kıyasla 317 bin kişi artarak 33 milyon 113 bin kişi oldu. Erkeklerde işgücüne katılma oranı 0,6 puanlık azalış ile yüzde 73,2, kadınlarda ise 0,2 puanlık artış ile yüzde 34,9 olarak gerçekleşti.

TÜİK verilerine göre istihdam edilenlerin sayısı Temmuz 2019 döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre 784 bin kişi azaldı. İstihdam oranı 1,8 puan gerileyerek yüzde 46,8 düzeyinde gerçekleşti. İstihdam edilenlerin sayısı da 28 milyon 517 bin kişiye düştü.

İstihdam kaybının 618 bin kişisi tarım dışı sektörlerde oldu. Toplam istihdamdaki sanayinin payı yüzde 19,6 olarak gerçekleşti. Tarımda çalışanlar yüzde 19,8, inşaatta çalışanlar yüzde 5,5, hizmetler sektörlerinde çalışanlar ise yüzde 55,1 ağırlıkta oluştu.

Aylık değişim

Bu arada mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı bir önceki döneme göre 0,3 puan artarak yüzde 14,3'e yükseldi. İstihdam oranı da bir önceki döneme göre 0,1 puan azalarak yüzde 45,5 oldu.

Cari işlemler hesabı fazla verdi

Merkez Bankası'nın Ağustos ayı ödemeler dengesi verilerine göre cari işlemler hesabı Ağustos ayı sonu itibariyle yıllık bazda 5 milyar 97 milyon dolara yükseldi.

Banka açıklamasında, "Bu gelişmede, hizmetler dengesi kaynaklı net girişlerin 848 milyon ABD doları artarak 5 milyar 216 milyon dolar, ikincil gelir dengesi kaynaklı net girişlerin 73 milyon dolar artarak 100 milyon ABD Doları'na yükselmesi etkili olmuştur" denildi.

Cari işlemlerin alt hesaplamalarında; Ağustos ayında altın ve enerji hariç fazlanın bir önceki yılın aynı ayına göre 1 milyar 83 milyon dolar artarak 5 milyar 649 milyon dolara ulaştığı kaydedildi. Turizm gelirlerinin büyük kısmını karşılayan seyahat gelirleri kaleminden net gelir Ağustos'ta bir önceki yıl aynı aya göre 737 milyon dolar yükselerek 4 milyar 59 milyon dolar oldu.

Doğrudan yatırımlar

Uzun süredir düşüş eğilimi gösteren doğrudan yatırımlardaki net girişler Ağustos 2019'da bir önceki yıl aynı aya göre 20 milyon dolar azalarak 825 milyon dolara geriledi. Buna karşılık yıllık bazda net giriş bir önceki yılın üstünde kalmaya devam etti. 2019 Ağustos ayı itibariyle yıllıklandırılmış doğrudan yatırım net girişleri 9 milyar 143 milyon dolar oldu. Bir önceki yıl aynı dönemde yıllıklandırılmış giriş 8 milyar 21 milyon dolar seviyesindeydi.

Finans hesabında, portföy yatırımlarında Ağustos ayında 1 milyar 337 milyon dolar net çıkış oldu. Bu kalem altında yurtdışı yerleşiklerin net 512 milyon dolar hisse senedi ve net 149 milyon dolar DİBS sattı.

Yurt içi bankalar uluslararası piyasalardan tahvil ihracı yoluyla net 85 milyon dolar borçlandı. Diğer yatırımlar altında, yurtiçi bankaların yurtdışı muhabirlerindeki efektif ve mevduat varlıkları 769 milyon ABD Doları, yurt dışı bankaların yurtiçindeki mevduatları 434 milyon ABD Doları net artış kaydetmiştir. Yurt dışından sağlanan krediler kaleminde, Ağustos ayında bankalar 1 milyar 762 milyon dolar, hükümet 430 milyon dolar ve diğer sektörler 175 milyon dolar net geri ödeme gerçekleştirdi. Net hata ve noksan kaleminde 800 milyon dolar çıkış gözlendi.

Sanayi üretimi toparlanamıyor

Sanayi üretimi takvim etkisinden arındırılmış endekste, Ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 3,6 oranında geriledi. Takvim ve mevsim etkilerinden arındırılarak yapılan, bir önceki aya göre değişimde ise Ağustos ayında sanayi üretimi bir önceki aya göre yüzde 2,8 geriledi. Yıllık değişimde sanayi üretiminin şubat ayından bu yana dalgalı seyretmesi dikkati çekti. Takvim etkisinden arındırılarak oluşturulan yıllık endekste, Ağustos 2019'da bir önceki yılın aynı ayına göre madencilik ve taşocakçılığı sektörü yüzde 6, imalat sanayi sektörü yüzde 3,3 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörü üretimi yüzde 0,4 azaldı. Diğer yandan, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'ndan (TCMB) yapılan açıklamada, imalat sanayisinde faaliyet gösteren bin 795 iş yeri tarafından ekim ayı İktisadi Yönelim Anketi'ne verilen yanıtların toplulaştırılarak değerlendirildiği bildirildi. Anket sonuçlarına göre imalat sanayisi genelinde kapasite kullanım oranı, ekimde bir önceki aya göre 0,1 puan artarak yüzde 76,4'e çıktı.

Sanayi Üretim Endeksi (Takvim Etkisinden Arındırılmış Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre Değişimi)

	Endeks: 2015=100		Değişim %	
	2018	2019(r)	2018	2019
Ocak	106,2	98,3	11,6	-7,4
Şubat	104,4	99,2	9,5	-5,0
Mart	117,7	115,4	7,4	-1,9
Nisan	115,5	111,1	5,6	-3,8
Mayıs	117,5	116,0	5,9	-1,3
Haziran	114,2	110,1	2,2	-3,6
Temmuz	118,5	117,2	5,3	-1,1
Ağustos	113,6	109,5	1,0	-3,6
Eylül	115,7		-3,5	
Ekim	115,6		-6,2	
Kasım	113,2		-7,0	
Aralık	117,6		-9,9	

Reel Sektöre Verilecek Destekler (Milyon TL)

Toplam Reel Sektör Destekleri	44.493
Sosyal Güvenlik Prim Desteği	25.276
KGF Kefaletli Krediler İçin Öngörülen Kaynak	5.000
Tarımsal Kredi Faiz Desteği	4.172
İhracat Destekleri	3.754
Esnaf Kredileri Faiz Desteği	2.199
Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelere Sağlanan Destekler	1.405
Sanayi ve Tek. Bak. Teşvik Ödemeleri	1.011
Kalkınma ve Yatırım Bankasına Sermaye Desteği	750
Eximbank Sermaye Desteği	750
Teknoloji Odaklı Yatırım Teşvikleri	100
Yeraltı Maden İşletmeleri Desteği	76

İthalat Miktar Endeksi (Bir Önceki Çeyreğe Göre Değişim)

		2018/2017	2019/2018	2019/2017
1. Çeyrek	Yatırım malları	13,8	-27,5	-17,5
	Hammadde	12,4	-16,3	-5,9
	Tüketim malları	11,9	-30,7	-22,5
2. Çeyrek	Yatırım malları	0,8	-24,2	-23,5
	Hammadde	-1,5	-11,5	-12,8
	Tüketim malları	-10,0	-33,9	-40,5
3. Çeyrek	Yatırım malları	-21,2		
	Hammadde	-17,5		
	Tüketim malları	-27,7		
4. Çeyrek	Yatırım malları	-32,8		
	Hammadde	-22,6		
	Tüketim malları	-39,7		

İthalat Miktar Endeksi (Bir Önceki Aya Göre Değişim)

		2018/2017	2019/2018	2019/2017
Ocak	Yatırım malları	24,6	-42,2	-27,9
	Hammadde	23,3	-22,0	-3,8
	Tüketim malları	27,7	-30,2	-10,9
Şubat	Yatırım malları	8,5	-9,6	-1,9
	Hammadde	12,4	-15,1	-4,6
	Tüketim malları	7,5	-33,2	-28,2
Mart	Yatırım malları	9,9	-30,2	-23,3
	Hammadde	3,3	-12,1	-9,3
	Tüketim malları	5,1	-29,8	-26,2
Nisan	Yatırım malları	4,5	-26,1	-22,8
	Hammadde	9,6	-7,1	1,9
	Tüketim malları	-5,6	-34,6	-38,3
Mayıs	Yatırım malları	7,2	-22,7	-17,1
	Hammadde	-2,3	-12,6	-14,6
	Tüketim malları	-11,4	-31,0	-38,8
Haziran	Yatırım malları	-8,6	-23,9	-30,5
	Hammadde	-11,3	-15,0	-24,7
	Tüketim malları	-12,5	-36,3	-44,3
Temmuz	Yatırım malları	-8,5	-2,4	-10,7
	Hammadde	-13,1	-2,1	-14,9
	Tüketim malları	-10,8	-22,9	-31,2
Ağustos	Yatırım malları	-32,6		
	Hammadde	-23,1		
	Tüketim malları	-38,2		
Eylül	Yatırım malları	-23,9		
	Hammadde	-18,5		
	Tüketim malları	-34,4		
Ekim	Yatırım malları	-35,7		
	Hammadde	-22,1		
	Tüketim malları	-45,6		
Kasım	Yatırım malları	-24,0		
	Hammadde	-20,2		
	Tüketim malları	-39,0		
Aralık	Yatırım malları	-36,6		
	Hammadde	-25,5		
	Tüketim malları	-34,7		

Cinsiyete Göre Kayıt Dışı Çalışma 2016-2019

İşteki Durum	Yıl	Toplam	Erkek	Kadın
İstihdam (Kişi sayısı)	2016	26 993	18 741	8 252
	2017	27 489	19 004	8 485
	2018	28 499	19 607	8 892
	2019	27 355	18 614	8 740
Kayıt dış istihdam (Kişi sayısı)	2016	8 869	5 293	3 576
	2017	9 096	5 401	3 695
	2018	9 245	5 582	3 664
	2019	9 160	5 631	3 529
Kayıt dışı istihdam (Oran)	2016	32,9	28,2	43,3
	2017	33,1	28,4	43,5
	2018	32,4	28,5	41,2
	2019	33,5	30,3	40,4

Mevsim Etkisinden Arındırılmamış Temel İşgücü Göstergeleri (Temmuz 2018, Temmuz 2019)

	Toplam		Erkek		Kadın	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
15 ve Daha Yukarı Yaştakiler (Bin)	**(BİN)**					
Nüfus	60.679	61.507	30.017	30.390	30.662	31.117
İşgücü	32.796	33.113	22.153	22.253	10.643	10.860
İstihdam	29.265	28.517	20.144	19.470	9.121	9.047
Tarım	5.774	5.644	3.116	3.088	2.658	2.556
Tarım dışı	23.491	22.873	17.028	16.382	6.462	6.491
İşsiz	3.531	4.596	2.009	2.782	1.522	1.813
İşgücüne dahil olmayanlar	27.883	28.394	7.864	8.138	20.019	20.257
	(%)					
İşgücüne katılma oranı	54,0	53,8	73,8	73,2	34,7	34,9
İstihdam oranı	48,2	46,4	67,1	64,1	29,7	29,1
İşsizlik oranı	10,8	13,9	9,1	12,5	14,3	16,7
Tarım dışı işsizlik oranı	12,9	16,5	10,3	14,3	18,9	21,7
15-64 Yaş Grubu						
İşgücüne katılım oranı	59,5	59,5	79,9	79,5	38,9	39,3
İstihdam oranı	52,9	51,0	72,5	69,4	33,2	32,6
İşsizlik oranı	11,0	14,2	9,3	12,7	14,6	17,0
Tarım dışı işsizlik oranı	13,0	16,6	10,4	14,3	19,0	21,8
Genç Nüfus (15-24 yaş)						
İşsizlik oranı	19,9	27,1	16,9	23,6	25,6	33,3
Ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı [1]	27,7	29,4	18,4	21,7	37,2	37,2

(1) Çalışmayan ve eğitimde (örgün ve yaygın) olmayan gençlerin, toplam genç nüfus içindeki oranıdır.

Ana Harcama Gruplarına Göre Tüketici Fiyat Endeksi ve Değişim Oranları (Eylül 2019) [2003=100]

Ana Harcama Grupları	Harcama Grubu Ağırlıkları	Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı (%)	Bir Önceki Yılın Aralık Ayına Göre Değişim (%)	Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre Değişim (%)	On İki Aylık Ortalamalara Göre Değişim (%)
Türkiye	100,00	0,99	8,42	9,26	18,27
Gıda ve alkolsüz içecekler	23,29	-0,60	5,75	9,52	24,18
Alkollü içecekler ve tütün	4,23	1,79	43,12	43,86	14,03
Giyim ve ayakkabı	7,24	2,13	-7,10	2,85	9,22
Konut	15,16	2,15	5,50	10,34	17,17
Ev eşyası	8,33	0,77	7,98	8,66	25,66
Sağlık	2,58	0,51	12,39	15,41	17,80
ulaştırma	16,78	1,61	9,94	-0,66	13,52
Haberleşme	3,69	-0,07	1,02	2,37	8,26
Eğlence ve kültür	3,29	-0,53	7,69	7,36	18,64
Eğitim	2,40	0,81	13,95	14,00	12,51
Lokanta ve oteller	7,86	1,54	12,34	14,87	19,33
Çeşitli mal ve hizmetler	5,15	2,09	13,38	14,98	26,19

İllerde Kişi Başı GSYH (2017)

	TL	USD
Türkiye	38.680	10.602
İstanbul	65.041	17.827
Kocaeli	64.659	17.723
Ankara	52.000	14.253
Tekirdağ	47.479	13.014
İzmir	45.034	12.344
Bursa	43.707	11.980
Bilecik	43.230	11.849
Yalova	42.117	11.544
Eskişehir	40.639	11.139
Bolu	40.202	11.019
Kırklareli	38.619	10.585
Antalya	38.408	10.528
Çanakkale	38.292	10.496
Muğla	37.461	10.268
Sakarya	36.314	9.954
Denizli	35.745	9.797
Manisa	35.367	9.694
Karaman	35.344	9.688
Düzce	33.857	9.280
Tunceli	33.846	9.277
Kayseri	33.027	9.053
Artvin	32.486	8.904
Rize	32.149	8.812
Balıkesir	32.127	8.806
Erzincan	31.990	8.768
Kırıkkale	31.879	8.738
Burdur	31.694	8.687
Edirne	31.551	8.648
Uşak	31.487	8.630
İçel	31.151	8.538
Trabzon	30.789	8.439
Karabük	30.658	8.403
Konya	30.461	8.349
Isparta	29.797	8.167
Kütahya	28.471	7.804
Adana	28.221	7.735
Kastamonu	28.188	7.726
Aydın	28.072	7.694
Gaziantep	27.933	7.656
Amasya	27.810	7.623

	TL	USD
Zonguldak	27.662	7.582
Kırşehir	27.476	7.531
Samsun	27.272	7.475
Çankırı	27.127	7.435
Sivas	26.861	7.362
Aksaray	26.622	7.297
Nevşehir	25.930	7.107
Hatay	25.846	7.084
Afyonkarahisar	25.725	7.051
Niğde	25.006	6.854
Çorum	24.897	6.824
Elazığ	24.348	6.674
Bartın	24.188	6.630
Osmaniye	23.760	6.513
Sinop	23.629	6.477
Ardahan	23.292	6.384
Erzurum	23.122	6.338
Kahramanmaraş	22.968	6.295
Yozgat	22.886	6.273
Malatya	22.546	6.180
Iğdır	22.248	6.098
Giresun	22.238	6.095
Kilis	22.064	6.048
Ordu	21.867	5.994
Bayburt	21.247	5.824
Gümüşhane	20.923	5.735
Kars	20.276	5.558
Tokat	20.171	5.529
Mardin	19.758	5.416
Bingöl	19.205	5.264
Şırnak	18.878	5.174
Adıyaman	18.706	5.127
Diyarbakır	18.251	5.003
Hakkari	17.805	4.880
Batman	16.943	4.644
Siirt	16.607	4.552
Muş	16.131	4.422
Bitlis	15.536	4.258
Şanlıurfa	14.185	3.888
Van	14.080	3.859
Ağrı	12.729	3.489